

УДК 343.211.3

Слободянюк П. Л. – здобувач Національної академії внутрішніх справ, м. Київ

Принцип справедливості в контексті судового захисту прав людини

Проаналізовано проблему дотримання конституційних прав і свобод людини в сучасному українському правосудді. Окреслено наріжні принципи, на яких ґрунтуються основні положення Конституції України та які мають забезпечувати сферу інтересів, прав і свобод людини та громадянина. На підставі порівняльного аналізу окремих авторських концепцій, відображених у науковій літературі, констатовано розбіжності в правовій думці стосовно відповідності практики правосуддя конституційним вимогам. Увагу акцентовано на дотриманні прав і свобод потерпілих від кримінальних правопорушень.

Проаналізовано статистику (2006–2017) судового розгляду кримінальних справ щодо винесення судових рішень та обґрунтованості недотримання прав і свобод постраждалих осіб. Обґрунтовано, що проблема захисту прав потерпілих від правопорушень потребує розв'язання шляхом забезпечення високого рівня конституційно-правових гарантій прав і свобод та законних інтересів людини в Україні.

Ключові слова: права і свободи людини; Конституція України; принцип справедливості; судовий захист прав; правовий статус; порушення прав потерпілих осіб.

Постановка проблеми. Верховна Рада України, дбаючи про забезпечення прав і свобод людини та гідних умов її життя, 1996 року прийняла Конституцію незалежної європейської держави. Наріжне положення ст. 3 Конституції передбачає, що однією з визначальних засад конституційного ладу є зумовленість змісту та спрямованості діяльності держави гарантіями прав і свобод людини, відповідальністю держави перед громадянами за свою діяльність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У контексті зазначеного слід розглядати також постулат ст. 1 Основного Закону про те, що Україна є соціальною та правовою державою. Тому О. В. Скрипнюк слушно зауважує, що «...суттєвою ознакою соціальної, правової держави, яка визнається переважною більшістю сучасних вітчизняних і зарубіжних правознавців та політологів і яка становить її правову основу, є *принцип реальності прав, свобод та обов'язків людини і громадянина*.

Його політико-правова сутність полягає в тому, що права, свободи і обов'язки людини й громадянина повинні бути не лише задекларовані в законодавчих актах, а й гарантовані та реально забезпечені як державою в цілому, так і її окремими інститутами» [1, с. 139–140]. Невіддільним від основ правової держави, на думку науковця, є *принцип верховенства права* як вихідний у забезпеченні правової справедливості. «Верховенство права – це той основоположний принцип правової держави, без якого неможливе здійснення прав і свобод особи, а також гарантій, що надаються їй з боку державної влади» [1, с. 186].

Мета цієї статті – проаналізувати рівень реалізації конституційного принципу прав, свобод та обов'язків громадянина як підґрунтя втілення в правосудді основоположної ідеї справедливості.

Досліджуючи принцип верховенства права як основний принцип правової держави, Р. Ф. Гринюк зазначає, що його слід розглядати з двох позицій: з погляду захисту й забезпечення прав і свобод людини та громадянина, а також в аспекті гарантування верховенства закону в процесі функціонування органів державної влади. У першому випадку йдеться про обмеження правами людини діяльності держави, а в другому – про аналіз механізму реалізації принципу верховенства права в процесі функціонування правової держави [2, с. 211].

Становлення правової держави в Україні, на переконання О. В. Пушкіної, нерозривно пов'язано з формуванням і розвитком різноманітних інститутів та механізмів захисту прав і свобод людини й громадянина. Так, «...сам факт існування ефективної системи захисту прав людини, на думку багатьох вітчизняних та зарубіжних фахівців, є не лише однією з ознак правової держави, а й способом її існування, коли правова державність забезпечується шляхом низки фундаментальних правових принципів, які закріплюються на найвищому конституційному рівні та групуються навколо центральної ідеї пріоритету й безумовної цінності прав і свобод людини» [3, с. 229–231]. Функції захисту прав людини реалізують усі органи держави, передусім – її правоохоронні органи.

Виклад основного матеріалу. Закріпивши найважливіші життєві права та свободи людини, Конституція України також містить низку статей, спрямованих на захист цих прав і свобод.

До них належить, насамперед, ст. 21 Конституції України, згідно з якою права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними. *Невідчужуваність* прав означає таке закріплення їх за людиною, яке не залежить від її волі та бажання (наприклад, спроби обміняти приналежне їй право на якесь інше благо або передати своє право комусь іншому тощо). Право людини захищене, передусім, від неї самої, від таких її дій за різних несприятливих обставин, які призводили б до втрати особою власного права. Це положення в юридичній літературі тлумачать так, що «...жодна людина не може бути позбавлена своїх прав ані будь-яким актом держави, в тому числі волею більшості суверенного народу, ані навіть власним актом» [4, с. 68–69].

На захист прав і свобод людини орієнтований зміст ст. 22 Конституції, у якій передбачено, що «конституційні права і свободи гарантуються і не можуть бути скасовані». Кожна держава, стверджують дослідники, надає своїм громадянам певний рівень політичних, економічних, соціальних, юридичних та інших гарантій дотримання й забезпечення їхніх прав. Конституційні гарантії прав і свобод особи слід трактувати як «...сукупність соціальних, економічних, політичних та інших прийомів, механізмів і методів, що дають змогу реалізувати та забезпечити на практиці закріплені в Конституції права й свободи людини і громадянина» [5, с. 180]. Гарантії конституційних прав і свобод людини поділяють на дві групи – внутрішньодержавні та міжнародно-правові. Перші охоплюють судові та несудові. Головною інституційною гарантією їх дотримання є незалежний суд, а судовий захист прав і свобод людини закріплений у Конституції України. Ідеться про ст. 55 Конституції України, згідно з якою права і свободи людини та громадянина захищає суд. Для зазначеного захисту не може бути жодних законних обмежень, які перешкоджали б судовому захисту прав людини, оскільки в ст. 8 визначено конституційну гарантію звернення кожного до суду для захисту конституційних прав і свобод людини та громадянина безпосередньо на підставі Конституції України, норми якої мають пряму дію.

Стаття 55 Конституції України закріплює основоположний компонент складного механізму захисту прав і свобод людини в Україні. Безпосередньо пов'язані зі ст. 55 ст. 3, 8, 64, 124 Основного Закону. Захист судом прав і свобод людини передбачає низку імперативних вимог: надання доступу до

правосуддя; заборона відмови в правосудді; захист не ілюзорних можливостей, а конкретного й реального права доступу в суд і достатній рівень доступу; обов'язок держави забезпечити ефективність права доступу до правосуддя; спрощення процедури доступу до суду; утвердження системи юридичної допомоги для реалізації цього права [6, с. 408–411].

Право кожного на звернення до суду за захистом своїх прав і свобод закріплене універсальним юридичним засобом відстоювання людиною свого правового статусу в будь-якій конкретній життєвій ситуації, пов'язаній, зокрема, з незаконними діями чи бездіяльністю органів державної влади, адміністрації державних установ і підприємств, органів місцевого самоврядування, посадових осіб та службовців цих структур. Судовий захист прав і свобод людини здійснюють у визначених чинним законодавством процесуальних формах, а саме в порядку цивільного, адміністративного, кримінального, а також конституційного судочинства [6, с. 274–275].

Наприкінці першого року дії чинної Конституції України Пленум Верховного Суду України у своїй постанові «Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя» від 1 листопада 1996 року № 9 засвідчив підвідомчість судам усіх спорів про захист прав і свобод громадян [7].

Конституційний Суд України в рішенні від 25 грудня 1997 року (справа за зверненням жителів міста Жовті Води) зауважив, що ч. 1 ст. 55 Конституції України містить загальну норму, яка означає право кожного звернутися до суду, якщо його права чи свободи порушено або порушують, створено або створюють перешкоди для їх реалізації чи наявні інші обмеження прав і свобод. Частину 1 ст. 55 потлумачено так: «Кожному гарантується захист прав і свобод у судовому порядку. Суд не може відмовити у правосудді, якщо громадянин України, іноземець, особа без громадянства вважають, що їх права і свободи порушені або порушуються, створено або створюються перешкоди для їх реалізації або мають місце інші ущемлення прав та свобод. Відмова суду в прийнятті позовних та інших заяв, скарг, оформлених відповідно до чинного законодавства, є порушенням права на судовий захист, яке згідно зі ст. 64 Конституції України не може бути обмежене» [8, с. 274–275].

Це право слід вважати абсолютним, таким, що стосується всіх без винятку осіб, на яких поширюється національна

юрисдикція. Тому в контексті ст. 55 слід також розглядати ст. 24 Конституції України, згідно з якою громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. Таке положення стосовно реалізації принципу рівності виражає необхідність застосування однакових стандартів прав і обов'язків до всіх осіб без винятку. Кожна фізична особа має і може користуватися на рівних підставах з іншими фізичними особами всім обсягом конституційних прав та свобод без дискримінації з боку держави або інших осіб за будь-якими мотивами. Рівність усіх перед законом передбачає, що обов'язок дотримуватися закону, його виконувати, право використовувати закон у своїх інтересах і юридична відповідальність за його порушення є рівними для всіх громадян [4, с. 72].

Завдяки принципу рівності громадян перед законом у правосудді втілено основоположну ідею справедливості. В одному зі своїх рішень Конституційний Суд України зауважив, що «правосуддя за своєю суттю визнається таким лише за умови, що воно відповідає вимогам справедливості і забезпечує ефективне поновлення в правах» [9, с. 126].

Конституційний Суд України сформулював правову позицію, яка полягає в тому, що, відповідно до положень Конституції України, громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. Принцип рівності всіх громадян перед законом – конституційна гарантія правового статусу особи, що поширюється також на призначення кримінального покарання. Притягнення до кримінальної відповідальності особи, яка вчинила правопорушення, не лише означає рівність усіх осіб перед законом, а й передбачає встановлення в законі єдиних засад застосування кримінальної відповідальності. «Суд, здійснюючи правосуддя на засадах верховенства права, забезпечує захист гарантованих Конституцією та законами України прав і свобод людини та громадянина, прав і законних інтересів юридичних осіб, інтересів суспільства та держави». У рішенні акцентовано на вимозі дотримуватися справедливості під час застосування кримінального покарання, яка «...закріплена і в міжнародних документах з прав людини, зокрема у статті 10 Загальної декларації прав людини 1948 року, статті 14 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права 1966 року, статті 6 Конвенції про захист прав людини та основних свобод 1950 року. Зазначені міжнародні акти згідно з

частиною першою статті 9 Конституції України є частиною національного законодавства України».

Принцип справедливості в цьому рішенні Конституційного Суду України розглядають з позиції осіб, щодо яких здійснюють судові переслідування. Згідно із цим принципом, поряд з іншими обставинами, мають бути враховані ступінь тяжкості правопорушення, дані про особу правопорушника, інтереси захисту суспільства тощо. Міжнародними рекомендаціями щодо застосування такого виду покарання, як штраф, передбачено враховувати його адекватність матеріальному стану покараного та можливість заміни ув'язнення, якщо це можливо, штрафом.

Конституційний Суд України стверджує, що закон не може ставити в більш несприятливе становище винних осіб, які вчинили правопорушення невеликої тяжкості, порівняно з винними особами, які вчинили більш тяжкі правопорушення. Принцип справедливості дотримано в ст. 44 Кримінального кодексу України 1960 року, яка передбачала, що суд, ураховуючи виняткові обставини справи й особу винного та призначаючи йому покарання нижче від найнижчої межі, передбаченої законом за цей злочин, або більш м'який вид покарання, може допустити таке пом'якшення з обов'язковим зазначенням його мотивів. Призначення судом більш м'якого покарання здійснювали щодо всіх осіб, які вчинили злочини, незалежно від ступеня тяжкості вчиненого злочину [10, с. 311–320].

Така правова позиція органу конституційної юрисдикції, на нашу думку, не цілком відображає принцип справедливості в кримінальному судочинстві, оскільки пов'язана лише із захистом прав людини, звинуваченої в учиненні правопорушення. Ідеться про один з аспектів покарання, а саме про його *карну* складову, однак поза увагою залишаються інші складові покарання.

Водночас у науковій літературі констатують необхідність оптимізації призначення покарання, яка вимагає під час застосування кримінально-правових заходів зосереджуватися на правах усіх учасників суспільних відносин (незалежно від їхнього кримінально-правового статусу – правопорушник, потерпіла особа або треті особи), що мають особистий інтерес в умовах застосування кримінально-правових заходів.

Для нашої держави на сучасному етапі важливим є переорієнтування суспільства з проблеми злочинця на проблеми жертв злочинів. Тому загальні засади призначення покарання

мають містити вказівку: одночасно з урахуванням особи винного обов'язково враховувати особу потерпілого [11, с. 306–307]. На жаль, переорієнтування суспільства на проблеми людей, які є потерпілими від злочинів, захист їхніх прав і свобод, про що свідчить аналіз законодавчої та судової практики, досі не реалізовано, і принцип справедливості щодо цієї категорії громадян фактично не застосовують.

Присвятивши своє дослідження проблемі захисту прав і законних інтересів потерпілих від правопорушень, ефективного їх поновлення та своєчасного відшкодування завданої правопорушенням шкоди, Ю. В. Баулін і В. І. Борисов зауважують, що вона є однією з найактуальніших для сучасної юридичної науки та правозастосовної практики. Однак і дотепер потерпілий від правопорушення, його місце в системі ознак складу правопорушення, види потерпілих, їхній статус у кримінальному судочинстві, запобігання завданню їм шкоди тощо не привертають достатньої уваги, порівняно, наприклад, з особами, які вчинили правопорушення.

З одного боку, потерпілому завдано шкоди, інколи невідвортної (унаслідок убивств), з іншого – держава в особі її повноважних органів, яка має гарантувати захист прав і законних інтересів, розглядає потерпілого лише як фігуранта справи, стосовно якого треба здійснити процесуальні дії, необхідні для руху кримінальної справи та застосування до винної особи кримінальної відповідальності. Пересічні громадяни почуваються не тільки жертвами від дій злочинця, а й заручниками обставин, які змушують їх звертатися до правоохоронних органів і діяти за правилами не зрозумілої для них «юридичної гри», сподіваючись відновити або в якийсь спосіб забезпечити свої права та законні інтереси [12, с. 5].

На наш погляд, така ситуація спричинена викривленим сприйняттям концептуального розв'язання цієї проблеми на рівні правової політики держави та її законодавчого забезпечення. Переймаючи досвід розвинених демократичних країн, наші реформатори не враховують національну специфіку розвитку правової системи, яка формувалася в принципово інших умовах перехідного суспільства. Саме тому проблема забезпечення прав людини гостро постала перед державою, яка не мала історичного досвіду самостійності та незалежності. Практика розроблення та

прийняття чинної Конституції України й подальшого внесення до неї низки змін і доповнень засвідчила це.

Організація державної влади впродовж понад чверть століття досі не завершена, її супроводжують постійні зміни, зокрема в правоохоронній і судовій системах, що безпосередньо пов'язано із забезпеченням прав людини, які порушують уже на законодавчому рівні. Нещодавно Конституційний Суд України визнав неконституційними законодавчі положення про оподаткування пенсій громадян, що призвело до незаконного утримання з громадян за три роки майже 17 млрд гривень. Однак питання, як відшкодувати шкоду, заподіяну мільйонам громадян неконституційним рішенням влади, лишилося невирішеним.

Також масовими є порушення прав потерпілих від злочинів на рівні *правоохоронних* органів. Зазначені права фактично ігнорують ці органи, що призначені їх охороняти, заяви громадян про порушення їхніх прав через злочинні посягання подеколи не беруть до уваги. Такі факти розглянуто в дисертаційному дослідженні О. С. Тубелець, яка проаналізувала дані статистичної звітності органів внутрішніх справ протягом 2006–2015 років про прийняття рішень з розгляду заяв і повідомлень про правопорушення та кількість зареєстрованих кримінальних правопорушень [13, с. 28].

Зокрема, було зареєстровано заяв, повідомлень про правопорушення, що вчинені або готуються: 2006 рік – 2.612190, порушено кримінальних справ – 5,0 %, відмовлено в порушенні кримінальних справ – 68,5 %; 2007-й – 2.851384, 12,7 % і 73,6 %; 2008-й – 2.874355, 11,8 %, 77,2 %; 2009-й – 2.907335, 13,3 %, 75,4 %; 2010-й – 3.139173, 14,6 %, 74,4 %; 2011-й – 3.346539, 14,8 %, 75,7 %; 2012-й – 3.163810, 12,2 %, 79,0 %; 2013-й – 563.560; 2014-й – 529.139; 2015-й (6 міс.) – 301.450. Суттєве зниження статистичних показників, виявлене з 2013 року, не має вводити в оману, оскільки 2013 року змінено систему обліку, що й позначилося на цих даних. За відомостями МВС України, 2017 року було зареєстровано майже 496 тис. злочинів, а Генеральна прокуратура констатує цифру 523,9 тис. злочинів. Цей аналіз засвідчує, що з двох–трьох мільйонів заяв громадян про вчинення проти них правопорушень до розслідування приймають тільки кожну сьому-восьму заяву, отже, понад мільйон заяв про злочини залишаються без розслідування; відмовляють у порушенні кримінальної справи в 75-ти з кожних

100 випадків. Слід урахувати також латентну злочинність, коли факт правопорушення взагалі не фіксують, однак реально наявні протиправні порушення інтересів людей.

Водночас щодо кримінальних справ, які потрапляють до суду, статистика теж є невтішною. Відповідно до звітності судів першої інстанції щодо потерпілих за 2013–2017 роки, щороку кількість потерпілих громадян невпинно зменшується.

Так, 2013 року їх було близько 31 тис. осіб, їм завдано матеріальної та моральної шкоди на понад 810 млн гривень. За 2014 рік їх налічувалося менше ніж 4,5 тис. осіб, а шкода становила менше ніж 204 млн гривень. Потерпілих 2015 року стало всього 995, а шкоди – на 51,5 млн гривень. Ще менші цифри за 2016 рік – 649 потерпілих осіб, а завданої їм шкоди менше ніж на 31 млн гривень. За першу половину 2017 року наявні дані щодо 100 потерпілих, розмір шкоди – менше ніж 2,5 млн гривень. Таким чином, у суді щороку знаходять захист своїх прав дедалі менше потерпілих, ця проблема потребує ґрунтовного аналізу. Якщо врахувати ще практику виконання судових рішень, зокрема щодо потерпілих від правопорушень, то ситуація щодо захисту їхніх прав в Україні виявляється катастрофічною.

Висновки. Отже, проблема захисту прав потерпілих від правопорушень, на наш погляд, уже не є виключно кримінально-правовою та кримінологічною, постала необхідність її розв'язання на рівні забезпечення *конституційно-правових гарантій прав і свобод* та законних інтересів людини в Україні.

Система цих гарантій має ґрунтуватися на основоположному для соціальної та правової держави *принципі справедливості*, утвердження якого в діяльності законодавчої влади повинна забезпечити судова влада, насамперед – Конституційний Суд України, а також система судів загальної юрисдикції. Зазначене передбачає радикальне реформування правоохоронної системи в державі загалом, поза яким судовий захист прав потерпілих не може бути ефективним.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Скрипнюк О. В. Соціальна, правова держава в Україні: проблеми теорії і практики. До 10-річчя незалежності України [Електронний ресурс] : монографія / О. В. Скрипнюк. – Київ : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2000. – 600 с. – Режим доступу: <https://lib.oa.edu.ua/files/funds/>

works_oa/pravo/%D0%A1%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%BF%D0%BD%D1%8E%D0%BA%202.pdf. – Назва з екрана.

2. Гринюк Р. Ф. Ідея правової держави: теоретико-правова модель і практична реалізація / Р. Ф. Гринюк. – Київ : Ін Юре, 2004. – 388 с.

3. Пушкіна О. В. Система прав і свобод людини та громадянина в Україні: теоретичні і практичні аспекти забезпечення / О. В. Пушкіна. – Київ : Логос, 2006. – 416 с.

4. Коментар до Конституції України. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – Київ : Юрінком Інтер, 1998. – 412 с.

5. Тодика Ю. М. Конституційно-правовий статус людини і громадянина в Україні / Ю. М. Тодика. – Київ : Ін Юре, 2004. – 368 с.

6. Конституція України : наук.-практ. комент. / [редкол.: В. Я. Тацій (голова) та ін.]. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – Харків : Право, 2011. – 1128 с.

7. Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя [Електронний ресурс] : постанова Пленуму Верховного Суду України від 1 листоп. 1996 р. № 9. – Режим доступу: http://www.uapravo.com/hro/text.php?lan=rus&id=15444&id_book=0&id_parent=0&id_vid_res=3. – Назва з екрана.

8. Конституційний Суд України: рішення. Висновки. 1997–2001 / ред. П. Б. Євграфов. – Київ : Юрінком Інтер, 2001. – 512 с.

9. Конституційний Суд України: рішення. Висновки. 2002–2003 / ред. П. Б. Євграфов. – Київ : Юрінком Інтер, 2004. – 584 с.

10. Конституційний Суд України: рішення. Висновки. 2004 / ред. П. Б. Євграфов. – Київ : Юрінком Інтер, 2005. – 480 с.

11. Правова доктрина України : у 5 т. / [редкол.: В. Я. Тацій та ін.]. – Харків : Право, 2013. – Т. 5. – 1240 с.

12. Потерпілий від злочину (міждисциплінарне правове дослідження) / за заг. ред. Ю. В. Бауліна, В. І. Борисова. – Харків : Кроссроуд, 2008. – 364 с.

13. Тубелець О. С. Реалізація кримінально-правової політики України шляхом правозастосування : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / О. С. Тубелець. – Київ, 2016. – 223 с.

REFERENCE

1. Skripniuk, O.V. (2000). *Sotsialna, pravova derzhava v Ukraini: problemy teorii i praktyky. Do 10-richia nezalezhnosti Ukrainy [Social, legal state in Ukraine: problems of theory and practice. To the 10th anniversary of the independence of Ukraine]*. Kyiv: In-t derzhavy i prava im. V.M. Koretskoho NAN Ukrainy [in Ukrainian].

2. Hryniuk, R.F. (2004). *Ideia pravovoi derzhavy: teoretyko-pravova model i praktychna realizatsiia [The idea of a rule-of-law state: a theoretical-legal model and practical implementation]*. Kyiv: In Yure [in Ukrainian].

3. Pushkina, O.V. (2006). *Systema prav i svobod liudyny ta hromadianyna v Ukraini: teoretychni i praktychni aspekty zabezpechenia [System of rights and freedoms of man and citizen in Ukraine: theoretical and practical aspects of provision]*. Kyiv: Lohos [in Ukrainian].

4. *Komentar do Konstytutsii Ukrainy [Commentary on the Constitution of Ukraine]* (2nd ed., rev.). Kyiv: Yurinkom Inter [in Ukrainian].

5. Todyka, Yu.M. (2004). *Konstytutsiino-pravovyi status liudyny i hromadianyna v Ukraini [The constitutional and legal status of a person and a citizen in Ukraine]*. Kyiv: In Yure [in Ukrainian].

6. Tatsii, V.Tatsii, V.Ya. (2011). *Konstytutsiia Ukrainy [Constitution of Ukraine]* (2nd ed., rev.). Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].

7. Postanova Plenumu Verkhovnoho Sudu Ukrainy "Pro zastosuvannia Konstytutsii Ukrainy pry zdiisnenni pravosuoddia": vid 1 lystop. 1996 r. No. 9 [Resolution of the Plenary Session of the Supreme Court of Ukraine "On the Application of the Constitution of Ukraine in the Administration of Justice from November 1, 1996, No. 9]. (n.d.). [www.uapravo.com](http://www.uapravo.com/hro/text.php?lan=rus&id=15444&id_book=0&id_parent=0&id_vid_res=3). Retrieved from http://www.uapravo.com/hro/text.php?lan=rus&id=15444&id_book=0&id_parent=0&id_vid_res=3 [in Ukrainian].

8. Yevhrafov, P.B. (2001). *Konstytutsiinyi Sud Ukrainy: rishenia. Vysnovky. 1997-2001* [The Constitutional Court of Ukraine: a decision. Conclusions. 1997-2001]. Kyiv: Yurinkom Inter [in Ukrainian].

9. Yevhrafov, P.B. (2004). *Konstytutsiinyi Sud Ukrainy: rishenia. Vysnovky. 2002-2003* [The Constitutional Court of Ukraine: a decision. Conclusions. 2002-2003]. Kyiv: Yurinkom Inter [in Ukrainian].

10. Yevhrafov, P.B. (2005). *Konstytutsiinyi Sud Ukrainy: rishenia. Vysnovky. 2004* [The Constitutional Court of Ukraine: a decision. Conclusions. 2004]. Kyiv: Yurinkom Inter [in Ukrainian].

11. Tatsii, V.Ya. (2013). *Pavova doktryna Ukrainy* [The legal doctrine of Ukraine]. (Vols. 1-5). Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].

12. Baulin, Yu.V., & Borysov, V.I. (Eds.). (2008). *Poterpilyi vid zlochynu (mizhdystsyplinarne pravove doslidzhennia)* [Victim of crime (interdisciplinary legal research)]. Kharkiv: Krossroud [in Ukrainian].

13. Tubelets, O.S. (2016). *Realizatsiia kryminalno-pravovoi polityky Ukrainy shliakhom pravozastosuvannia* [Realization of criminal law of Ukraine by law enforcement]. *Candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редколегії 07.05.2018

Slobodianiuk P. – *Researcher of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine*

Principle of Justice is in the Context of Judicial Protection of Human Rights

The article is devoted to the enlightening of a problem of constitutional rights and freedoms of human being in the modern Ukrainian justice observance. Basic principles that are based on substantive provisions of Constitution of Ukraine and that must provide the sphere of interests, rights and freedoms of a human being and a citizen are considered. On the basis of comparative analysis of the separate authorial conceptions, represented in scientific literary sources, community and difference of modern legal ideas are established in relation with accordance of practice of justice to the constitutional requirements. The special attention is paid to the observance of rights and freedoms of criminal offences'

victims. On the basis of data of correlation of citizens statements about a feasance in relation to them, crimes and reacted on the statements of law enforcement authorities, conclusions that constitutional rights and freedoms of citizens are violated are made. Statistics (2006–2017) of judicial trials of criminal cases is analyzed in relation to withdrawal of court decisions and researching ther validity of failure to observe rights and freedoms of the injured persons. The decline of indexes during the last years does not show the efficiency of the justice reacting on the facts of violation of human beings' rights and freedoms, it is related only to the change of methodology of accounting the offences. It is established that the problem of the victims' rights to be protected from offences needs its decision at the highest level which is to be able to guarantee rights, freedoms and legal interests of a human being in Ukraine.

Keywords: rights and freedoms of a human being; Constitution of Ukraine; principle of justice; judicial protection of rights; legal status; violation of a victim's rights.